ટ્રેક નં. ૩૬ : જ્ઞાનગોષ્ઠી વિષે

✻ પૂજ્ય બહેનશ્રી તો છે જ્ઞાનનો સાગર. કોઈ પણ વિષય પર પ્રશ્ન પૂછો જવાબ તૈયાર. તો ચાલો સાંભળીએ જ્ઞાનગોષ્ઠી.

✻ માંગલિક

✻ ભક્તિ : જો હોય પૂર્વ ભણેલ નવ, પણ જીવને જાણ્યો નહીં,
તો સર્વ તે અજ્ઞાન ભાખ્યું, સાક્ષી છે આગમ માંહીં
જે પૂર્વ સર્વ કહ્યા વિશેષે, જીવ કરવા નિર્મળો,
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને, સર્વ ભવ્યો સાંભળો.

✻ પ્રશ્ન : આત્માથી શરીરો નથી, મન નથી, બુદ્ધિ નથી એમ જુદા જુદા કરીને સમજાવ્યું છે એવી રીતે આત્માના સ્વરૂપ સુધી પહોંચી શકાય?

● ઉત્તર : પહોંચી શકાય, આત્માના સ્વરૂપ સુધી પહોંચી શકાય છે પણ પહેલા એનો વિચાર કરે, નિર્ણય કરે, પછી એમાં એની પર્યાય એકાગ્ર કરે, વાંચન સાથે વિચાર કરવો. વાંચન. વિચાર પોતે કરવો, વાંચન. જ્યાં સુધી પોતે યથાર્થ સમજે નહીં, ત્યાં સુધી સત્‌પુરુષો શું કહે છે એનું વાંચન કરે, વિચાર કરે પણ વિચાર પોતાને કરવો. નિર્ણય પોતાને કરવાનો છે. પોતે યથાર્થ નિર્ણય કરવો કે સ્વભાવમાંથી જ સ્વભાવ પ્રગટે છે. જે જેનો સ્વભાવ તેમાંથી જ પ્રગટે છે. જે એનું બીજ, જેવું હોય તેમાંથી વૃક્ષ થાય છે. જે જાતનું બીજ એવું વૃક્ષ થાય છે. આંબાના બીજમાંથી આંબો જ ફાલે છે. આંકડાના બીજમાંથી આંકડો જ ફાલે છે. એમ આત્માનો સ્વભાવ એવો છે કે સ્વભાવમાં જ્ઞાન વૈરાગ્યનું સિંચન કરવાથી એમાં એકાગ્ર કરવાથી એમાંથી જે ગુણો છે તે પ્રગટ થાય છે. એ આત્માનું સ્વરૂપ એમાંથી ફાલે છે, એ પરિણમે છે. એમાંથી પ્રગટ થાય છે. ૧.

✻ પ્રશ્ન : સત્‌સંગનું માહાત્મ્ય શું છે?

● ઉત્તર : એ પોતે પ્રતીત—અંદરથી વિચાર કરે, નિર્ણય કરે,

'આ સ્વભાવ તે હું અને વિભાવ સ્વભાવ તે હું નથી.' એવું યથાર્થ જેમ બહારમાં પ્રતીત કરે એવું દૃઢ ચિંતન કરવું પડે. કોઈ નિર્ણય કરવો હોય તો કોઈ માણસની પરીક્ષા કરવી હોય તો જે વિચાર કરીને જેમ નક્કી કરે છે કે બહારની જરૂરિયાત જણાય કે આમાં આપણને લાભ છે તો આની દુકાન કેવી છે? આમાં લાભ છે? તો નક્કી કરે છે, પરીક્ષાથી. એમ પોતે પરીક્ષાથી નક્કી કરે કે આ મારો સ્વભાવ છે, વિભાવ મારો સ્વભાવ નથી, એમ યથાર્થ ઓળખાણ કરે, પ્રતીત કરે, તો પોતે ઠેઠ (આત્મા) સુધી પહોંચી શકાય છે. પોતે આત્મા જ છે અનંત શક્તિથી ભરેલો છે. ૨.

✻ પ્રશ્ન : બેન, સત્‌સંગનું માહાત્મ્ય અહીંયા શું આવે ?

● ઉત્તર : એમાં સત્‌સંગનું માહાત્મ્ય—પોતાનો અનાદિ કાળનો માર્ગ અજાણ્યો છે, પોતે કાંઈ જાણતો નથી, તો જાણે છે એવા ગુરુ, અને એવા સાધર્મીઓ જે હોય, એનો સત્‌સંગ કરે તો પોતાને જાણવાનું મળે, પોતે પોતાની મેળે તો કાંઈ જાણી શકતો નથી, માટે સત્‌સંગ કરવાનું કીધું છે મહાપુરુષોએ કે તું સત્‌સંગ કર. અને સંસારમાં જે અનેક જાતના પરિચયમાં રહે તો તે જાતના એને વિચારો સ્ફુરે છે. માટે સત્‌સંગમાં યથાર્થ માર્ગ મળવાનું કારણ છે. સત્‌સંગમાં સાધર્મી હોય, ગુરુથી તો કોઈ અપૂર્વ માર્ગ મળે છે. માટે ગુરુ હોય તો ગુરુની વાણી સાંભળવી. પોતાને માર્ગ મળે છે. કોઈ આત્માની રુચિ પલટાય છે કે 'આ જ ખરું છે'. આત્મામાં કોઈ અપૂર્વતા, અનુપમતા ભરી છે એવી ગુરુની વાણીથી અંતરમાં શ્રદ્ધા પ્રગટ થાય, રુચિ પ્રગટવાનું કારણ થાય છે. ૩.

✻ પ્રશ્ન : આપણને ખબર પડે કે આ જ આત્માનું સ્વરૂપ છે?

● ઉત્તર : હા! ખબર પડે. પણ જે મહાપુરુષો કહી ગયા છે એની સાથે પોતે મેળવે, વિચાર કરે, પોતાની મેળે ખબર પડે, પોતે સ્વતંત્ર આત્મા છે. કાંઈ પરાધીન નથી, કોઈ એને કરાવી દેતું નથી. પોતાને મેળે ખબર પડે. પોતાની પરીક્ષા કરીને નક્કી કરવાનું પોતાને

જ છે. સત્પુરુષને ઓળખવો હોય તો પોતે જ નક્કી કરવાનું છે. જેને સત્-પોતાની સત્ની રુચિ જાગી, એ રુચિવાળાના નેત્રો જ હૃદયના એવા થઈ જાય છે કે તે સત્પુરુષોને ઓળખી લે છે કે આ સત્પુરુષ છે. એમ એના હૃદયના નેત્રો જ નિર્મળ થઈ જાય છે. એમ પોતે પોતાથી આત્માના સ્વભાવનું પોતે નક્કી કરી શકે છે કે 'આ મારો સ્વભાવ છે, ને આ હું નથી. કોઈ અપૂર્વતા મારામાં ભરી છે'. એમ પોતે નક્કી કરી શકે. એવો આત્માનો કોઈ સ્વભાવ છે નક્કી કરવાનો. ૪

✻ પ્રશ્ન : તમને આત્માની અનુભૂતિ થઈ છે તો કહો કે આપણે Ordinary માણસ હોઈએ, અને જેને આત્માની અનુભૂતિ થઈ હોય, એના જીવનમાં શું ફરક પડે?

● ઉત્તર : એનું જીવન બહારથી બહુ જોવું મુશ્કેલ પડે, પણ અંતરમાં એનો આત્મા ન્યારો જ રહેતો હોય. એને જે અંતરમાં વિકલ્પો થાતા હોય એનાથી ન્યારો—એનો આત્મા ન્યારો રહે, એકત્વબુદ્ધિ ન થાય. શરીર સાથે. વિકલ્પ સાથે એકત્વબુદ્ધિ ન થાય. એનો આત્મા ન્યારો ને ન્યારો. એને ક્ષણે ક્ષણે 'હું જાણનારો જ્ઞાયક છું, જ્ઞાયક છું, જ્ઞાયક છું', એવી એની સહજ ધારા ચાલતી હોય—જ્ઞાયકની ધારા અને કોઈવાર એને વિકલ્પ તૂટીને સ્વાનુભૂતિ—આત્મામાં એકાગ્ર એવો થઈ જાય કે બહારમાં શું થાય છે એવું એને ખબર ન પડે. આત્મામાં એવો લીન થઈ જાય અને એવો અનુપમ આનંદ એને આવે કે જગતમાં કોઈ વસ્તુમાં આવો આનંદ નથી. એવો અનુપમ આનંદ એને પ્રગટ થાય છે. એનો આત્મા ન્યારો ન્યારો ને કામ અંતરમાં કરતો હોય છે. એને ભેદજ્ઞાનની ધારા રહેતી હોય છે. પણ ઈ એની બોલવાના પરિચયથી એને ખ્યાલ આવે કે આ અંતરમાં આનું હૃદય ન્યારુ ને ન્યારું છે. એની દૃષ્ટિ કોઈ જુદી કામ કરે છે એની પરિણતિ કોઈ જુદી કામ કરે છે. આત્માની અનુભૂતિ કોઈ જગતમાં જે જાણી ન શકે એવો અનુપમ આત્મા છે. એની અનુભૂતિ

એને થઈ છે. એવી શાંતિ ને આનંદ આ આકુળતાથી છૂટીને એવું જ્ઞાન અને એવો આનંદ સ્વભાવ—અનંત ગુણોથી ભરેલો, અનંત શક્તિઓથી ભરેલો એવો ચૈતન્યદેવ બિરાજે છે એની અનુભૂતિ એને થાય છે. પણ પુરુષાર્થ કરવાનો પોતાને રહે છે. ૫.

✻ પ્રશ્ન : હમકો પુદ્‌ગલકા પરિણમન અંદરમેં બૈઠતા નહીં હૈ, કભી બૈઠ જાતા હૈ, કભી કભી સમજમેં જ નહીં આતા હૈ. (તો ક્યા કરના?)

● ઉત્તર : સમજનેકા અભ્યાસ કરના (કિસકા)? એ જડ પુદ્‌ગલ હૈ. મૈં જાનનેવાલા હું. એ સ્વતંત્ર હૈ, શરીરકા સ્વભાવ સ્વતંત્ર, વિકલ્પ અપના સ્વભાવ નહીં હૈ, મૈં ચૈતન્ય જ્ઞાયક સ્વભાવ હૂં. ઈસમેં શાંતિ, આનંદ આત્મામાં હૈ, ઉસકા વારંવાર વિચાર કરના, બૈઠતા નહીં હૈ તો ભી બૈઠાનેકા અભ્યાસ કરના, વારંવાર વિચાર કરના. સ્વભાવ દૃષ્ટિ કરના. જૈસા સ્ફટિક નિર્મળ હૈ વૈસા મૈં નિર્મળ હૂં. પાનીકા સ્વભાવ નિર્મળ હૈ વૈસા નિર્મળ હૂં. ઔર મલીનતા પાનીમેં બહારસે આતી હૈ વહ કાદવકે કારણસે,પાનીકા સ્વભાવ નિર્મળ હૈ વૈસે મૈં નિર્મળ હૂં. સંકલ્પ, વિકલ્પ વહ વિભાવ હૈ અપના સ્વભાવ નહીં હૈ. ઉસકા ભેદજ્ઞાન કરના ચાહિયે. ૬.

✻ પ્રશ્ન : દિનભરની ક્રિયા—ખાને બૈઠે યા કોઈ ઘરકા કોઈ કામ કરતે હૈ, તો ઉપયોગ તો ઉધર લગ જાતા હૈ, તો ઉસ વક્ત જ્ઞાયક કા કૈસે લક્ષ લે? વહ મેરા બહુત દિનકા પ્રશ્ન હૈ?

● ઉત્તર : ઉપયોગ લગ જાતા હૈ વહ અપના પુરુષાર્થકી મંદતા હૈ. ઉપયોગ લગ જાય તો ભી શ્રદ્ધા તો 'મૈં જ્ઞાયક હૂં' ઐસૈ રુચિ રખના. ૭.

✻ પ્રશ્ન : અંદરસે ક્યા રટે, રટે મન હી મનમેં હમ, હમ રટતે જાય ઉસકો, 'મૈં જ્ઞાયક, મૈં જ્ઞાયક, મૈં જ્ઞાયક હૂં' ઐસા ઘૂંટે ક્યા ઉસકો?

● ઉત્તર : ઉસકા અભ્યાસ કરના. 'રટતે' વહ તો ગોખવા જેવું

થઈ જાય છે. પણ ઉસકો પહલે પીછાનના, સાચી સમજણ કરના કે 'મૈં ચૈતન્ય હૂઁ.' ઉસકા સ્વભાવ જબ યથાર્થ જાનનેમેં નહીં આતા તબ તક ઉસકો ઘૂંટના, પઢના, ઉસકા અભ્યાસ કરના, ગોખના, જબ તક યથાર્થ નહીં હોવે તબ તક ગોખના, પઢના ઐસા કરના. પર યથાર્થ જિસકો હોતા હૈ ઉસકો તો સહજ હો જાતા હૈ. ઉસકો ગોખના નહીં પડતા. જિસકો સહજ સ્વભાવ પિછાનનેમેં આતા હૈ ઉસકો તો સહજ આતા હૈ. 'મૈં જ્ઞાયક હૂં' ઉસકો કામકાજ કરતે સહજ ભેદજ્ઞાનકી દશા ચલતી હૈ જિસકો સહજ હોતા હૈ ઉસકો તો. પર નહીં સહજ હોતા હૈ ઉસે અનાદિકાલકા વિભાવકા અભ્યાસ હૈ, તો ઉસકો સહજ હોનેકા અભ્યાસ કરના, ગોખના, પઢના, યે સબ હોતા હૈ બીચમેં.૮

✻ પ્રશ્ન : જૈસે કિ આપને અભી બોલા કિ વિકલ્પસે અપનેકો અલગ કરના, જૈસે મૈં આપસે બાત કર રહી હૂં, બાત કરતે કરતે મૈં ક્યા વિચાર કરૂઁગી કિ મેરેકો રાગ આયા યે મૈં નહીં. ઐસા બારબાર વિચાર કરુંગી ક્યા ?

● ઉત્તર : બારબાર નહીં, ઐસી શ્રદ્ધા કરના કિ 'મૈં ઈસસે ભિન્ન હૂં'. ઈસકો એકત્વબુદ્ધિ ચલ રહી હૈ, એકત્વબુદ્ધિકો તોડના હૈ, પીછે ઈસકો ગોખના નહીં પડતા હૈ, એકત્વબુદ્ધિ તોડનેકા અભ્યાસ કરના, એકત્વબુદ્ધિ હો રહી હૈ કિ 'મૈં શરીર હૂં, મૈં વિકલ્પ હૂં'. તે એકત્વબુદ્ધિ નિરંતર ચલતી હૈ ઉસકો તોડનેકા અભ્યાસ કરના. ૯.

✻ પ્રશ્ન : તોડનેકા અભ્યાસ કરના, ઉસકે લિયે મુખ્યમાર્ગ ક્યા હૈ ?

● ઉત્તર : મુખ્યમાર્ગ-ઉસકી રુચિ, મહિમા કરના, ઉસકી મહિમા લગે, બહાર સુખ નહીં લગે, બહાર ચૈન નહીં લગે, મૈં ચૈતન્યકો કૈસે પિછાનું, ઉસકી મહિમા, બહાર ચૈન નહીં પડે, અંદર હી ચૈન પડે, ઐસે બારંબાર સ્વભાવકો પિછાનના, જૈસે એ બહાર વસ્તુ દેખનેમેં આતા હૈ વૈસે ચૈતન્યકો કૈસે પિછાનું? ઐસે બારંબાર પિછાનનેકા અભ્યાસ કરના, નહીં હોવે તબ તક અભ્યાસ કરના, એ

તો એકત્વબુદ્ધિ અનાદિસે ચલ રહી હૈ તો વાતચીત કરતા, ખાતાપીતા એકત્વબુદ્ધિ હી ચલતી રહતી હૈ પણ ઉસકો ભિન્ન કરનેકા અભ્યાસ કરના, પીછે મહિમા લગે તો અભ્યાસ હોવે, ઐસી શ્રદ્ધા તો રખના. એ ગોખે કહાઁસે? એ રુચિ તો બહારકી હૈ, પણ જૈસે બને તૈસે અભ્યાસ કરના. ૧૦.

✻ પ્રશ્ન : ધ્યાનમેં બૈઠે તો ધ્યાનમેં કિસ તરીકેકા ચિંતન લે કિ હમ જ્ઞાયકકી તરફ હમારી પ્રવૃત્તિ જાયે? કૈસે ચિંતન કરે? તરિકા બતાઈએ ?

● ઉત્તર : તરીકા તો પહલે યથાર્થ જ્ઞાન કરના, પહલે કૈસા જ્ઞાયક હૈ? દ્રવ્ય કૈસા હૈ? ઉસકા ગુણ કૈસા હૈ? પર્યાય કૈસા હૈ? યહ પુદ્ગલ દ્રવ્ય હૈ. વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ હૈ, યહ અલગ હૈ, મૈં ચૈતન્ય અલગ હૂં, ઐસા યથાર્થ જ્ઞાન કરના પહલે, પીછે યથાર્થ ધ્યાન હોતા હૈ. 'મૈં એ ચૈતન્ય હૂં' ઐસા અસ્તિત્વ ગ્રહણ કરકે ધ્યાન યથાર્થ હોતા હૈ. જ્ઞાન યથાર્થ હોવે બિના ધ્યાન યથાર્થ હો સકતા નહીં હૈ. પહલે યથાર્થ જ્ઞાન કરના. પહેલા જો ગુરુદેવે માર્ગ બતાયા હૈ ઉસકા યથાર્થ જ્ઞાન કરના પહલે. ક્યા માર્ગ હૈ? કૈસે મિલતા હૈ? કૈસા સ્વભાવ હૈ? કૈસે મૈં નિર્મળ હૂં? એ વિભાવ હૈ, સ્વભાવ હૈ, કૈસા મુક્તિકા માર્ગ હૈ? કૈસા મોક્ષ સ્વરૂપ આત્મા હૈ? સો યથાર્થ પિછાન કરકે પીછે ધ્યાન કરના, તો ધ્યાન યથાર્થ જમતા હૈ, ઔર જ્ઞાન કે બિના ધ્યાન જમતા નહીં હૈ. ૧૧.

ભક્તિ : એ..નવા ભણતર રે ક્યાંથી લાવ્યો રે ભગત વ્હાલા... (૨)
એ...આતમાની વાત ક્યાંથી લાવ્યો રે કાનુડા ખમ્મા, આત્માની (૨)

✻ પ્રશ્ન : જૈસે કી હમ શાસ્ત્ર પઢે, જાનકારીમેં લિયા તો ધ્યાનમેં ક્યા ઉસકા વિચાર કરે ?

● ઉત્તર : એ વિચાર કરના કે પહલે ધ્યાન કૈસે હોવે? ૧૨.

✻ પ્રશ્ન : કે જૈસે શાસ્ત્ર પઢે. પૂરે સમય પઠન નહીં કરે તો

ફિર ગહરાઈ નહીં આયેગી. પઠન કિયા જિસકા તો ઉસકા ધ્યાનમેં ક્યા ઉસીકા ચિંતવન લેગે?

● ઉત્તર : નહીં. શાસ્ત્રકા અભ્યાસ, ઈસમેં આચાર્યદેવ ક્યા બતાતે હૈ? ઉસકો વિચાર કરના, ક્યા માર્ગ શાસ્ત્રમેં આયા? યહ વસ્તુસ્વરૂપ કૈસા હૈ? ઐસા વિચાર કરના. ચિંતવન કરના, એ વસ્તુ હૈ, આત્મા હૈ, એ સ્વભાવ હૈ, એ વિભાવ હૈ, એ જ્ઞાન હૈ, એ દર્શન હૈ, એ ચારિત્ર હૈં, મૈં આત્મા હૂં, યહ ગુણકા ભેદ હૈ, મૈં અનંત ચૈતન્ય સ્વરૂપ હૂં. ઐસે યથાર્થ પહેલે સમજણ કરના, પીછે ધ્યાન હોતા હૈ. સાચી સમજણ કે બિના ધ્યાન નહીં હો સકતા. ધ્યાન કરતે હૈ સમજણ કે બિના તો ઐસે ઘટમાળ હોતા હૈ. યથાર્થ ધ્યાન જમતા નહીં હૈ. પહલે યથાર્થ જ્ઞાન કરકે, યથાર્થ શ્રદ્ધા કરકે પીછે ધ્યાન કરના. પ્રયોજનભૂત તત્ત્વકો યથાર્થ (પહિચાનના) ઓળખના. ૧૩.

✻ પ્રશ્ન : બારબાર આતા હૈ કિ પુદ્‌ગલ પરિણમન ભી સ્વયં અપને અપને હો રહા હૈ. હમકો મોટા મોટા દિખતા હૈ. અસ્તિ ક્યોં નહીં આ રહી હૈ? ઐસે કૈસે આયેગી અસ્તિ, ઇતની બાત માલુમ હો જાય કે હમારે શંકા ખત્મ હો ગઈ, હમકો યહી ગડબડ ખા રહી હૈ, પુદ્‌ગલકા પરિણમન પ્રતિપલ સ્વયં હો રહા હૈ. જ્ઞાનમેં નહીં આ રહા હૈ. લેકિન બોલ તો દેતે હૈ પર જ્ઞાનમેં નહીં આ રહા હૈ યે બાત. (તો ક્યા કરે?)

● ઉત્તર : યહ પુદ્‌ગલકા પરિણમન જ્ઞાનમેં કૈસે આયે? વહ અનાદિકાળસે ભ્રમ હો રહા હૈ. જ્ઞાનમેં કૈસે આયે? વિકલ્પ ઔર સંકલ્પ ઔર જ્ઞાન સબ એકત્વબુદ્ધિ હો રહી હૈ. ઈસકો યથાર્થ સમજણ કરકે બિઠાના. યે સબ પુદ્‌ગલકા પરિણમન હૈ, મૈં ચૈતન્ય હું, શરીરકા પરિણમન હૈ યહ પુદ્‌ગલકા હૈ, બહારકા તો હૈ પર, યહ શરીર ભી પુદ્‌ગલકા પરિણમ હૈ, ઉસમેં રોગ આતા હૈ વહ ભી પુદ્‌ગલકા પરિણમન હૈ, વહ કોઈ આત્માકા પરિણમન નહીં હૈ. યહ ઐસે હી યથાર્થ શ્રદ્ધા કરે, પિછાનના, અનાદિકા અભ્યાસ હૈ. કૈસે

બૈઠે? એકત્વબુદ્ધિ અનાદિસે જોરદાર હો રહી હૈ, કી યથાર્થ શ્રદ્ધા કરે. બારંબાર ઈસકા અભ્યાસ કરે, બારંબાર ઈસકા, બારંબાર ઈસકા અભ્યાસ કરે તબ બૈઠતા હૈ. ચૌથા કાળમેં તો અંતર્મુહૂર્તમેં બૈઠ જાતા થા. પંચમકાળમેં ઐસા નહીં. એકબાર વિચાર કરકે બૈઠ જાના ઐસા નહીં હોતા. વહ કોઈ કોઈ કો ઐસા હોતા હૈ. ૧૪.

✻ પ્રશ્ન : કઈ બાર વહ બાત સમજમેં આ જાતી હૈ, કઈ બાર ઐસા કૈસા હો જાતા હૈ, સમજનેમેં નહીં આતી હૈ વહ બાત, ઐસા હમ અભ્યાસ કરતે હૈ તો ઐસા હોતા હૈ પઢતે પઢતે, કઈ બાર તો બડા અચ્છા લગતા હૈ. કઈ બાર હૈ ના સમજમેં હી નહીં પડતી હૈ યે બાત?

● ઉત્તર : યહ તો અપના દોષ હૈ, ક્યા કરે? અનાદિકાળસે ઐસા વિકલ્પમેં વિભ્રમ હો રહા હૈ, ક્ષયોપશમ જ્ઞાનમેં ઐસા હૈ નહીં. રુચિ ઐસી હૈ નહીં. પુરુષાર્થ ઐસા હૈ નહીં. કહાઁસે હોવે? કભી પુરુષાર્થ ઉપડેગા, તો કભી નહીં હો સકતા હૈ, ઐસા તીવ્ર, મંદતા હૈ તો અપની મંદતા હૈ. ૧૫.

✻ પ્રશ્ન : આપ ધ્યાનમેં કૈસા વિચાર કરતે હૈ?

● ઉત્તર : વિકલ્પ તો વિકલ્પ હૈ. ભેદજ્ઞાન. 'વિકલ્પ વિકલ્પમેં હૈ, આત્મા આત્મામેં હૈ'. (ઐસા વિચાર કરતે હૈ) ૧૬.

✻ પ્રશ્ન : ઐસા ક્યા આપકે મનમેં ચલતા રહતા હૈ હંમેશા?

● ઉત્તર : જિસકો યથાર્થ જ્ઞાન રહતા હૈ ઉસકો ભેદજ્ઞાનકી ધારા ચલતી રહતી હૈ. 'વિકલ્પ તો વિકલ્પમેં હૈ, આત્મા આત્મામેં હૈ.' ૧૭.

✻ પ્રશ્ન : ઐસા પક્કા જમ જાના ચાહિએ બાત અંદરમેં?

● ઉત્તર : ધારા, વહ સહજ ધારા હોની ચાહિયે સહજ. એ તો વિકલ્પ હોતે નહીં તો વહ કેવળજ્ઞાનીકો નહીં હોતે, પર ભેદજ્ઞાન કી ધારા તો સમ્યગ્દષ્ટિકો હોતી હૈ. ૧૮.

✻ પ્રશ્ન : રાગ અલગ હૈ ઐસા ભાવમેં અંદરમેં ભાવમેં આના લગતા હૈ ના? જ્ઞાન અલગ હૈ, રાગ અલગ હૈ, જ્ઞાન અલગ હૈ?

● ઉત્તર : વહ તો સહજ હોતા હે, વહ તો એકત્વબુદ્ધિ યાદ નહીં કરની પડતી હે કે 'શરીર ઔર મૈં આત્મા એક' ઐસે એકત્વબુદ્ધિ તો સહજ ચલતી હે. અનાદિસે સહજ ચલતી હે ના? શરીર ઔર આત્મા એક હે, વિકલ્પ સબ એક હે, ઐસી એકત્વબુદ્ધિ ચલતી હે, ઐસા ભેદજ્ઞાન 'જુદા હે' ઐસે ચલતી હે. ૧૯.

✻ પ્રશ્ન : ક્યા આપકો સોચના નહીં પડતા? હમ લોગકો હૈ ના, ઐસા સોચ સોચકે, સોચ સોચકે લાના પડતા હૈ, ઔર આપકી પુસ્તક પઢતે હૈ, હમ તો કોઈ યહાઁ આયે નહીં, સુને નહીં, ઉસમેં કહાઁ 'મૈં જ્ઞાયક મૈં જ્ઞાયક' વૈસે ઉસમેં ભી મહેનત પડતી હૈ, હમ તો ભૂલ જાતે હૈ, ઔર થોડી દેરમેં યાદ આતા હૈ કે અરે હમ તો ભૂલ ગયે અપનેકો, ઐસા હમકો ભી બહુત જોર લગતા હૈ, ભૂલ જાતે હૈ, ચલા ચલાકે યાદ રખે, ઉસમેં ભી હમકો મહેનત પડતી હૈ. ક્યા ઐસે હી કરે અભ્યાસ?

● ઉત્તર : શ્રીમદ્‌ રાજચંદ્રમેં ઐસા આતા હે કિ પ્રથમ ભૂમિકા વિકટ હોતી હે, 'સમજ પીછે સબ સરલ હે, બિન સમજે મુશ્કેલ', પ્રથમ ભૂમિકામેં ઐસે વિકટતા હોતી હે, ભૂલ જાતે હે, જિસકો જ્ઞાન હોતા હે ઉસકો સહજ હોતા હે, 'સમજ પીછે સબ સરલ હો જાતા હે.' ૨૦.

✻ પ્રશ્ન : તો હમ લોગ ઐસા કે સબ ગોખે. આપને જિતની બાત બતાઈ વહ તો સમજકી બાત હી નહીં અભી તો હમારી બાત હૈ, ઇસલિયે તો હમ યહાઁ હૈ, હમારે જીવનમેં યે ઘટ રહા હૈ. હમકો બડી આતુરતા થી, ભૂલ જાતે હૈ ફિર બૈઠતે, બૈઠ કે તો યાદ કરતે હૈ. ફિર કામધંધા કરતે હૈ ફિર ભૂલ જાતે હૈ.

● ઉત્તર : એકત્વબુદ્ધિ અનાદિકી હે, ઐસી મહિમા નહીં હે, ઐસી રુચિ નહીં હે, વૈસે પરિણામમેં પુરુષાર્થકી મંદતા હે. ૨૧.

✻ પ્રશ્ન : અબ રુચિ આતી હૈ, અબ કરેંગે પુરુષાર્થ, રુચિ આતી હૈ, રુચિ તો હોતી હૈ મેરે કો.

● ઉત્તર : ઐસે અભ્યાસ કરના, ભૂલ જાયે તો બારંબાર યાદ કરના, ઐસે લુખા નહીં હોના ચાહિયે. વારંવાર મહિમાપૂર્વક કે 'જ્ઞાયકમેં સબકુછ ભરા હૈ, વહ ખાલી નહીં હૈ. તું મહિમાવંત પદાર્થ હૈ, ચૈતન્ય ભગવાન, સભી મહિમાસે ભરપુર હૈ'. ઐસા લુખા કરકે 'મૈં જ્ઞાયક હૂં મૈં જ્ઞાયક હૂં' ઐસા નહીં કરના. મહિમાપૂર્વક કરના, ભૂલ જાયે તો ભી. ૨૨.

✻ પ્રશ્ન : કભી તો લૂખા ભી આયેગા, કભી ઐસા ભી આયેગા, જૈસી ગહરાઈ રહેગી, અકેલેમેં વિચાર કરતે કભી વીર્ય આ જાતા, કભી લૂખા ભી આ જાતા હૈ.

● ઉત્તર : મહિમાપૂર્વક હોના ચાહિયે. ૨૩.

✻ પ્રશ્ન : જૈસે કિ હમ અકેલે ખડે હૈ છત પે તો જાનને કે તત્ત્વ તો હમેં લક્ષમેં લેના હૈ, તો યે ઐસે 'જાનનેવાલામૈં હૂં' વહ ઐસા બાર બાર વહ અકેલેમેં અપને તરફ લક્ષ લે વહ પ્રક્રિયા કૈસી રહેગી?

● ઉત્તર : બારંબાર પહલે ઈસકા યથાર્થ જ્ઞાન કરના, વિચાર કરના, ચિંતવન કરના, વારંવાર 'મૈં જાનનેવાલા હૂં, મૈં જાનનેવાલા', યથાર્થ પહલે ઉસકા જ્ઞાન હોના ચાહિયે. ફિર પ્રશ્ન હી નહીં હોતા હૈ 'કૈસે કરું?' વિચાર કરના બારંબાર. જ્ઞાન ઐસા કરના, સમજના. પહલે વગર સમજે કરને બૈઠ જાયે તો મૂઢતા જૈસા, કોઈ ખબર હી નહીં પડે. સમજે તબ તો વિચાર આયે. -૨૪.

✻ પ્રશ્ન : નહીં, નહીં, પહેલે સમજેગે ના?

● ઉત્તર : સમજના, વગર સમજે તો મગજ કુછ સમજમેં નહીં આયે ઐસા હો જાયેગા, મહિમા આયે, ઐસા ઓળખાણ કરે, ફિર પ્રયત્ન કરના, ભેદજ્ઞાન થાતે થાતે તો વાર લાગે તો પણ ઐસે ઉતાવળ નહીં કરના. ૨૫.

✻ પ્રશ્ન : દિગંબર, શ્વેતામ્બર મતસે આયે હૈ, તો ભાષા યહાઁ કી સમજ નહીં થી. દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય, ક્યા હમારા સુના હુઆ નહીં ક્યા બોલતે કુછ સમજ નહીં પર ઇતના અચ્છા લગતા હૈ કિ મેરે કુછ કરના નહીં પડે (છ મહિને કુછ કરના નહીં પડે).

● ઉત્તર : પહલે એમ લાગ્યું દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય કાંઈ જુદી દુનિયાનું લાગે, ઐસે સબ સમજતે જાયે તબ મહિમા આતી જાયે. ૨૬

✻ પ્રશ્ન : 'જ્ઞેય જ્ઞાયક' પુસ્તક મુઝે બહુત હી અચ્છી લગી, બહુત હી અચ્છી લગી. પીછે કે પ્રકરણ 'વસ્તુ વિજ્ઞાન' મેરે કો ઉસસે બહુત મહિમા આઈ, પુસ્તકકી. પહલે તો સમજમેં નહીં આયા, અભી તો ચાલુ કિયા હૈ, એક દો મહિનેસે. જ્યાદા નહીં પઢ સકતી, એક દો પેજ પઢતી હું.

● ઉત્તર : ઐસે સમજણ યથાર્થ હુએ તો તબ ખ્યાલમેં આયેગા. કૈસે કરું? કૈસે ભેદજ્ઞાન? કૈસે ધ્યાન? ઐસા સબ સમજમેં આતે હૈ તબ ખ્યાલ આતા હૈ. સમજ્યા વગર ચલને લગે તો દૂસરા માર્ગ આ જાતા હૈ, ઐસે ભાવનગરકી ઔર કૈસે જાના? ક્યા માર્ગ હૈ? વૈસા માર્ગ જાન લેના ચાહિયે, પીછે ચલને લગે તો યથાર્થ માર્ગ સમજે. ૨૭.

✻ પ્રશ્ન : તભી તો હમ યહાઁ આયે હૈ, હમને થોડી સુના, સ્વામીજીકા નામ ભી નહીં સુના થા દો સાલ પહેલે, પુસ્તક પઢે ફિર લગની લગી કી સહી હૈ. મન તો કહેતા સહી હૈ, પર તરીકા ભી માલુમ હોના ચાહિયે. આપકે પાસ આયે હૈ કિ ઠીક તરીકે સે અબ આગે અભ્યાસ, અબ બાત તો પક્કી બૈઠ ગઈ. બાત તો ઐસે હી હૈ.

✻ પ્રશ્ન : અબ માર્ગમેં હમ કૈસે ચલે આગે?

● ઉત્તર : અભી જ્યાદા જ્ઞાન, સમજણ કરના, યથાર્થ રુચિ, મહિમાકા સમજણ કરના, યથાર્થ સમજના ઔર વિશેષ સમજના. ૨૮

✻ પ્રશ્ન : શાસ્ત્ર પઢે હૈ હમ તો જ્યાદા નહીં. પઢતે હૈ મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક.

● ઉત્તર : પોતાની મેળે સમજવાનું. ૨૯.

✻ પ્રશ્ન : પહેલા હમ કૌનસા પઢે કિ જિસે હમેં સહી માર્ગ મિલે?

● ઉત્તર : મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક. ૩૦.

✻ પ્રશ્ન : વો તો પઢે હૈ. ઉસકે બાદ?

● ઉત્તર : મૂળ શાસ્ત્ર સમજાય ને તો સમયસારને વાંચવું જોઈએ, સમયસાર શાસ્ત્ર પઢો. ૩૧.

જય હો, વિજય હો, ભગવતી માતનો જય હો.

કરી લો આતમના ગુણગાન

કરી લો આતમના ગુણગાન આવી મંગલ ઘડી,
કરી લો જ્ઞાયકની પહેચાન આવી મંગલ ઘડી,
મંગલ ઘડી, આવી શુભ એ ઘડી (૨)......... કરી૦

પરભાવોથી પ્રીતિ તોડો, જોડો નિજ આતમથી,
દુઃખ નથી નિજ આતમ માંહી, એના દર્શન કરી લો..કરી૦

હું ચેતન છું, પરિપૂર્ણ છું, એવી શ્રદ્ધા કરજો
હું એક, શુદ્ધ સદા અરૂપી, એવું જ્ઞાને ધરજો ..... કરી૦

હું અખંડ, અચલ, અવિનાશી, એવું સત્ય સમજજો,
રમણ કરશો જો નિજ આતમમાં, સિદ્ધાલયમાં વસશો..કરી૦